

„Soča“ izhaja vsak petek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 1.50
Pol leta 0.80
Četrt leta 0.40

Pri oznanilih in prav tako pri „poslanicah“ se plačuje za navadno tiskopisno vrsto:

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „
Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici v tobakarnici v gosposki ulici blizu „treh kron“, in na starem trgu. — V Trstu v tobakarnici „Via della caserma 3“.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soče“ v Gorici v Hilarijanski tiskarni, naročnina pa opravištvu „Soče“ na Koreniji v Sticsa - vi hiši št. 10 II. nadstr.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Vabilo na naročbo „Soče.“

Koncem tega meseca izteče naročba na „Sočo“ za prvo polovico letošnjega leta, zato vljudno prosimo gg. naročnike in prijatelje naše, ki so naročnino le za ta čas odrajtali ali ki na novo želijo dobivati naš list, naj se oglasijo za to do konca tega meseca, da liste poredoma dobé v pričetku drugega polulelja.

Čas sedanjí nam kaže na vse strani živalno gibanje in vsakovrstne boje. Primorskim Slovenem ni bilo nikdar poprej potrebno toliko zavesti o lastni domovini, Slovencih in Slovanih, kakor sedaj. Naj tedaj rodoljubi spodbujajo naše ljudstvo tudi na prebiranje časnikov, ki imajo v prvi vrsti kazati na sedanje naše razmere, na nevarnosti in pomočke, da narod v resnici dozori za politične borbe in boje. Takó bo tudi nam mogoče zvesteje in zadovoljuiše spolnjevati časnikarsko dolžnost.

Opravništvo in uredništvo „Soče.“

Irredentovski zlati nauki Slovanom.

Spomlad je prešla, in Garibaldi ne niso prihruli v tržaško luko, kakor so prorokovali. Ali zaradi tega ni misliti, da Irredenta že miruje. Ona hoče vsekako Italijo povečati in po svoje okrožiti, da bi postala tudi dejansko velevlad. Zadnje mesece hotela se je Irredenta polastiti tuniske zemlje v Afriki; mogočnša Francija jo je prehitela, in že se celó delavci ital. in francoski pobijajo iz maščevanja, kakor se je tak boj godil te dni v Marselji. Slišimo celó, da so se pogajali Italijani letos s Francozi, da bi poslednji prvim pomagali odvzeti južno Tirolsko Avstriji. Te dni pa je izdal laški general Mezza capo, prejšnji vojni minister, brošuro, v kateri razkazuje Italijanom stanje njih vojske, in terja tisoč milijonov frankov za pomnoženje laške vojske in laških trdnjav. Opominja vročekrvne irredentovce, naj se nekoliko potrpe, da potem toliko gotoveje dosežejo svoje namene. Dovolj jasno govori, da Italijani si morajo prisvojiti poleg Tridentskega tudi avstrijske primorske dežele.

Irredentovska politika je tedaj kljub mnogoterim pobojem neomahljiva, in se nikakor ne dá ukrotiti v svojih namerah. Kedar koli Irredenta ne rožija očitno, pa toliko intenzivne deluje na skrivnem in na tihem. Ravno irredentovska politika zaukazuje tihotapsko postopanje, in njeni agitatorji javno izrekajo, da ni modro, javno razpravljati poti in pomočke za prave namene.

Povsem tedaj moramo biti na straži in misliti, da irredentovci tudi ob zunanji tišini neumorno delujejo proti primorskim Slovanom. Danes pa preglejmo najpoprej irredentovsko pismo, katero je bilo tudi uredništvu „Soče“ poslano že februarja meseca t. l. To pismo naj vsakdo, zlasti pa naši vodniki prenešljujejo, ker jasno in najočitniše kaže, kaj nam je o-puščati, česa se nam je poprijeti in kakó nam je v obče delovati, ako hočemo v resnici rešiti slovanski živelj na Primorskem.

Ko smo dobili to veleizdajsko pismo, videli smo takoj, da ima iste črke, kakor knjiga „Gli Eredi della Turchia“, in v resnici je tiskano pri istem Treves-u v Milanu, da si nam je došlo iz Prage. Pismo to je sestavil človek, Eduard Cuder po imenu, rojen sicer v Kopru, ali iskali bi zastoj trohico avstrijskega duha v njegovih izjavah. Vsak stavek veje duh sovraštva proti Slovanom. In ta človek, ki ne zna slovanskega jezika, ki je služil pod Garibaldijem, ta očitni irredentovec dobil je bil službo kot delegiran komisar in potem kot likvidator. In deželni odbor isterski ga je še obdaril z 200 gld., potem ko ga je moral izpustiti iz službe 25. febr. 1880; obdaril ga je, ker se je po sodbi istega odbora tako dobro obnašal v občini Kastavski (da je Slovanom

jamo kopal). Pismo, ki je pravo in resnično, zagledalo je beli dan na veliko jezo irredentovcem in na jezo tudi ustavoverskih listov, ki so najprej zmerjali Slo-vane kot ovaduhe, potem pa molčali, ko se jim je resničnost dokazala. Razvpiito to pismo pa se glasi takó:

„Čestitemu načelnístvu izvrševalnega odbora
julskih planin.

Po mislih pravil si čestita pošiljati prepisano Cudrovo poročilo o potih, kako bi se zatrlo slovansko gibanje v Istri in okrepila italijanska stranka, da ga vzamete na znanje ter se odločite,

tajni odbor.

V Poreči, dne 5. marca 1880.

Velečenjeni gospod vodja!

Zlorabeč Vašo dobroto in potrpežljivost, pošiljam Vam to pismo, o katerem moram uže v začetku izreči, da bo zelo dolgo.

Kako sem izvršil svoje poslanstvo v Lovranu, in v kakošnem stanju sem našel to občino, povedal sem uže v poročilu od 15. t. m. št. 19, kar bo Vam znano, ker sem si drznil na koncu pristaviti načrt, kateri, tako se nadajam, predložil se Vam, da ga pregledate in izrečete svojo menitev.

V nadeji, da Vam ne bo žal spoznati stališče, s katerega vtemeljujem svoj predlog, drzmem se Vam naznanjati, da štejem njegov sprejem za koristen in času vgoden ne le iz ekonomskih in administrativnih razlogov, kateri ga na prvem mestu opravičujejo tako pred ljudstvom kakor pred vlado, temuč tudi iz političkih razlogov.

In za resnico, ne moremo se varati, ampak priznavati moramo, da je slovansko-hrvaška propaganda zelo živa v deželi, ker ima svoje korenine na prižnicah, v spovednicah, v časnikih in pred vsem v nevednosti, ki vlada med kmečkim ljudstvom.

Ta agitacija namerava napraviti Istro za pokrajino bodoče slovanske države, katera bi se med družimi možnostmi mogla napraviti prej, nego se misli, ako se v ozir jemlje z ene strani narodno probujevanje, ter se ima na umu, da klerikalna in mračnija stranka to probujevanje podpira z vsemi mnogovrstnimi in zdatnimi močmi, da vleče iz tega lasten dobiček, držeč se znanega, k sreči dejansko neizvršljivega aksioma: „o tutti russi o tutti rossi“, in nadejajoč se, da vsi morajo postati Rusi, robstvu in knuti na slavo. Zdaj je prašanje: kaj dela italijanski element, da prepreči, ali boljše, da ustavi prečeco povodenj?

Nič, prav nič! Počiva na minolih vseh in gleda zaupno na Učko, katera ima zadosti trden branik italijanstvu v Istri.

A minoli vspehi se upirajo na uže prošle okolnosti, kadar je bilo lahko zatreti katerega popa ali katerega javnega služabnika, ker takrat ni bilo kakor danes; ni budil Slovana dežele sin, ki je imel praktično znanje in vzvišeno stališče v družbi, ker po prejšnjem sistemu so se Slovani, ki so se posevečevali nauku, polaščevali in niso bili v nobeni dotiki z agitatornim slovanskim elementom zunaj dežele, tega elementa ideje in načela niso bila znana, še manj pa so se umela.

Danes pa je tudi Slovan postal posestnik, imel je čas poplatiti svoje dolgove, katere je naredil pred dvajsetimi, tridesetimi leti, da si je prilastil zemljišče, katerih lastnik je zdaj; — danes ima slovanske šole, v katerih večidel popi ali tuji slovanski agitatorji cepijo svoja načela mladini, katera jih s prirojeno navdušenostjo širi med ude svoje družine, med svoje sode, med prebivalce iste vasi, kateri s čudenjem, zadovoljstvom in prepričanjem poslušajo svojega domorodca, „Cicerona in fieri“, kateri s smelostjo neizkušnosti in polovičnim znanjem neprestano v vseh glasovih kriči italijanskemu elementu nekaj: Quid, podoben znanemu Usque tandem; — danes si Slovan za kak novič kupi in čita slovanske časnike; danes je Slovan postal volilec ter ima na kmetih odločno večino; — in naposled ima orožje, katero na dve strani reže ter se imenuje občinska samouprava, katera se more in se uže porablja za krepko agitacijo, katera je počela služiti, ter bo vedno bolj služila

Slovanom za denarne potrebe na škodo vsem plačujočim.

A tudi Učka, da si ni premenila svojega položja, ni več branik slovanskemu poplavu, ker bodi si v pazinskem ali koprskem okraji, ali v poreškem in puljskem, povsod ima Slovanstvo pripadnikov, če tudi ne toliko, pa skoro tako smelih kakor v voloskem okraji, ki je steber in ogušiče vsega istrskega Slovanstva.

Pred vsem je treba podreti ta steber, porušiti to ogušiče, a h kratu ne iz oči puščati slovanskega ljudstva, ki prebiva onstran Učke.

Danes je odprta pot v doseg prvga namena; treba je poslužiti se sedanje slepote vlade, porabiti v korist vse okolnosti do skrajne meje. Jaz mislim govoriti o razdelitvi kastavske županije, kakor je bilo prošeno v znanih dveh prošnjah.

O tej stvari sem od podučene strani zvedel, da je namestništvo določilo, naj se ta razdelitev izvrši, in da se zaradi tega obrne na deželni odbor s predlogom, naj se deželnemu zboru predloži zakonski načrt, po katerem bi se promenil §. 96 občinskega reda, oziroma v zmislu §. 20 deželnega zakona od 28. septembra 1875.

Ker je tedaj sklenena razdelitev, treba je tedaj zajemati iz tega vso mogočo korist, da se med novimi županjami zaredi sad nesloge, katera napravi tak razpor med njimi, da se duh denašnje vzajemne sloge ne bo mogel več povrniti.

Jaz sodim, da sem doseg tega namena nekoliko zljajšal s županskim poročilom od 5. t. m. št. 198 in s tem, da sem med kastavskimi občinarji probudil idejo, naj si pridobé grad, od katere pridobitve si nadejam dveh stvari.

Po pridobitvi grada in napravi novega šolskega poslopja bi pred vsem drugim nemogoča postala ideja, teliko omiljena Dobrili in dotičnemu lepemu društvu, da se v Kastvi napravi semenišče, gnjezdo narodnosti in slavizma, katero bi se z majhnim stroškom napravilo na novi šoli, ta pa bi se napravila na drugem kraji, na temelji uže obstoječega načrta, po katerem bi podloga bila zelo obsežna, skoraj 900 štirjaskih metrov, ker bi prizemlje moralo obsegati vse šolske dvorane za moške in ženske, dvorane za risanje in dela, za šolski svet in za knjižico.

Z druge strani naj bi se tako ustanovila v Kastvu mrtva glavica z okoli 30.000 gold., ki bi pri razdelitvi imetka bila prisojena Kastvu, namestu dela gozdu enolikega.

Isto bodi rečeno o projektovani cesti proti Lužini, za katero se je prosilo 4000 gold. glavnice, ki nikoli ne bo nosila dobička, ker kakor od pamtvoke, tako bodo tudi za vedno uživali dobro Lužina sami občinarji, občina sama pa ne bo imela nobene koristi. Tako bi dobil Kastav večidel takih glavnic, ki ne nosijo nobenih dohodkov, skoro pasivnih, Lukavac pa z majhnim stroškom ostal lastnik gozda Lisina, ki je edino gospodarsko dobro, ki daje nekoliko koristi. Tu so vzroki prepira in večne nesloge ter viri neprenehljivim in neizbežnim pravdam, katere morajo oslabiti in v gotovo finančno propast telebiti sedanje borilce Slovanstva, in posebno mesto Kastav, gnjezdo intransigentov.

Vedoč, da deželni odbor nima volje dovoliti naprošenega zajuna, ker ga menda gleda z druge strani, prosim Vas, bodite tako dobri, prosite g. kapitana in okrajnega (?) podkapitana, naj se zajem vsekako dovoli, ako ne iz obstoječih glavnic, pa iz rezervnega zaloga, pridružujoč se razlogom, o tem oziru navedenim po kapitanu, ki v svojem poročilu priporoči prošnjo občine (katere posledic pa ne pozna), tudi iz razlogov sedanje oportunitete, ki so tudi uvažanja vredni, ker bi se kmalu lahko pričela javna dela, da ljudstvo, uže zdaj omahljivo, zapusti in konečno odbije agitacije mestne strauke, katera k sreči še njima trdnih korenin, in katera bi jih nikoli ne bila zasedila, da se jej ni prepuščilo, da sama gospodari.

Tako bi se, da ne bi vlada ali kdo drugi kaj slutil, zaslepile nepričakovano s hinavsko bladušnostjo glave slovanske stranke in napravilo se stanje, da se Viteziću zaduši znani njegov plantéči žar, s tem pa

bi se začela naglo in stalno pršiti in propadati slovenska stranka, in Kastav bi dobil to, česar je vreden.

H kratu bi se pripravila tla, da Veprinac ne postane ognjišče agitaciji, česar se je bati, ker je novi župnik, rodom Kastavec, razvpiti Slovan, najbolj liščiji, najizobrazenejši in najpodvzetenjši za to stranko. Zdaj se ne poznam natanko razmer te občine, zato si želim prilike, da jih spoznam, in v ta namen bi mi zadostovalo, ako bi nekoliko časa uradoval v Lovranu. Mislim, da se vzrok lahko najde, da me pošljejo tje; uže to je dovolj, da ta občina ni predložila računa po besedah okrožnice od 6. junija 1878 št. 3002; moja skrb pa bode, da mi bo v tem oziru okrajni glavar na roko hodil.

V Lovranu slovenska stranka ni še dosti krepka, a utegne se okrepiti, ako ne bi se posrednje podpiral italijanski element, ki stanuje na obalah, čigar ljubezen si je treba pridobiti; zato sem napravil proračun za Lovran tako, da bodo brodovalstniki in trgovinski kapitani oproščeni od plačevanja občinskih doklad, a z druge strani pa sem obložil kmete z davki, da s prekanjeno rabo ne more izpodleteti zaželjeni namen, namreč da bodo kmetje v gorah na milost in nemilost izročeni v roke stanovalcem na obali in prisiljeni zatekati se k tem in posojila prositi, da bodo mogli davke plačevati.

Priporečam tedaj, naj se pošlje v to občino Marjanovič, kakor deželnega odbora pomočnik, da se energično dovrši proračun in odstrani sedanjí tajnik, intrigant in prodana duša Sterku in njegovim pajdašem, Marjanovič je sicer Slovan po rodu in misljenji, če tudi nepomirljiv sovražnik agitatorne stranke, vendar ne probudi zaupanja slovenske stranke; on je marljiv, isobražen in točno izvršuje svoje naloge, nima pa toliko razuma, da bi sam namislil kako izvirno idejo, on postane pod mojim navodom, da sam in drugi ne bodo slutili, pripravno in vgodno orodje; ker se na dejam, da bo prepuščen neposrednjemu mojemu nadzorstvu, dobim tako priliko, da nikdor ne opazi, tudi v tej občini opazovati delovanje in razvijanje slovenske stranke.

Ko dobim tako v svojo roko cilj v voloskem okraju in nadzorstvo v družih okrajih, bode mi lahko s pomočjo priporočenih poslancev računovodstva deželnega odbora, ako bi tudi družega ne dosegel, zaprečiti Slovanom, da se občinski dohodki ne bodo rabili za namene njihove stranke, in s tem bi se uže mnogo doseglo.

Predobro je znan značaj Slovanov, lakomen in pohlepen je za nedopuščenim dobičkom, poleg tega pa tudi skop. Vzemimo jim pomočke, po katerih dobivajo občinske novce; tako bi bila slovenska stranka v Istri v kratkem času dezorganizirana, ker Slovani bodo zelo teško, in če tudi za nekoliko časa, za dolgo gotovo ne donášali iz lastnega žepa novčnih pomočkov, ki so neobhodno potrebni, da se agitacija vzdržuje in napreduje.

In tako bodi!
Obžalujte me, ako sem dve leti zase živel, zdaj pa se začel čutiti človeka in rodoljuba, da ste žrtva mojega probujenja, ker sem Vas prisilil k branju mojega pogrešnega pisanja, in da Vas pred vsem prosim, seznanite s tem deželnega odbora gospode ter jih pozdravite v mojem imenu.

V znamenje spoštovanja pa blagovolite sprejeti Vj in Vaša obitelj najsrčnejši pozdrav moje in Tap-pirove obitelji kakor od Vašega

najpokornejšega
Čudra.

V Kastvu, dne 22. februarja 1880.

Dopisi.

Iz Gorice, 11. junija. (Narodno petje na Goriškem.) Odkar je dijakom prepovedano zahajati v narodna društva, in se vdeleževati narodnih veselí, nimajo dijaki tudi velikega veselja več učiti se petja, ker nimajo več prejšnjih lepíh prilík. Kdo se ne spominja lepega narodnega petja ob veselicah, katere so dijaki pod nepozabljivim Kocijančičem po deželi napravljali? Koliko narodnih pesmi so dijaki na kmetih med našo mladino zasejali; kako so se lepo razlegale in nared budile! Ali nesrečna prepoved je našim dijakom isto veselje odvzela, narodu pa veliko škodo naredila. Ne da se tajiti, da niso tudi naši učitelji na kmetih mladino petje učili. Saj se je slišal tu pa tam kak dober zborček, ki je svojemu narodu čast delal. Ali žali bože, tudi to se od dne do dne zgublja, in sliši se več tujega, kot pa narodnega petja.

Mogoče da so res naši učitelji z drugim delom preobloženi; mogoče pa tudi, da je zadela tudi njih enaka prepoved kot dijake! En vzrok tu mora biti; kajti drugače bi morali slovenski učitelji, kateri so zato poklicani, bolj truditi se in skrbeti za prospeh narodnega petja; saj vedó, da petje je gotovo velik pripomoček v probudo in prospeh narodnega gibanja.

Graje pa so vredni naši mestni učitelji, zlasti oni, kateri se vstevajo med pevovodje, da se odtegujejo narodnemu petju. Goriškim pevcem, ako se želé petja učiti, mora čitalnični odbor preskrbeti zunanje-ga učitelja, ako noče, da narodno petje v Gorici po-

polnem ne potihne, ker se je dozdanji bilši pevovodja podučevanju petja odpovedal. Pri zadnji veselici, katero je napravila čitalnica s svojo podružnico cesarjeviču Rudolfin in Stefaniji na čast, je mnogokdo pogrešal narodno petje. Za isto veselico je bil dozdanji pevovodja prašan, ali bi hotel petje voditi. Ali g. pevovodja je stavlil take pogoje, ali prav za prav zahteval take pevece, katerih bi ne bilo mogoče pridobiti. Konečno se je pa dozdanji g. pevovodja neki izrazil, naj se v ta namen napravi ples, pa bo dobro. Tako je morala ta veselica vršiti se brez petja. In kdo bi se ne jezil, ko vidi, da naši pevovodje rajši nemško in italijansko petje polpirajo kot pa slovensko Evo Vam dokazov. Te dni je nek liberalni laški odsek napravil v goriškem gledišči koncert v pomoč otrokom rajnega Mugnone a, kapelnika mestne godbe (z Napoletanskega.) Program tega koncerta je bil sestavljen z godbo in petjem (razume se samo italijanskim.) V tem zboru si videl tudi našega slov. dozdanjega pevovodjo in druge Slovence, kateri tudi v nemški konkordiji ne zostajajo. Rez, umetnost je kosmopolitična, in da ta koncert je bil v dobrodelen namen, in nihče bi dozdanjemu našem pevovodji ne zameril, da je kot pevec pri koncertu sodeloval, ko bi nas ne bil zapustil, in ko bi narodu petje dalje gojil in podučeval, na kar bi mu bil ves slov. narod hvaležen. Torej kdo je kriv, da na Goriškem zaostajamo in ne napredujemo z narodnim petjem? Res, človek že več ne ve, ali je na Slovenskem ali na Italijanskem, ker večinoma se sliši italijansko petje! Slovenski učitelji, kateri ste zato poklicani, in ki je Vam mar za obstoj narodnega petja, potrudite se, ukratite si kakšno uro in podučujte narodno petje! Saj to je Vam samo na čast in narodu na korist.

Naroden pevec.

Iz gorenje soške doline, 12. jun. Življenje je malo sposobno za počitek. Življenje presanjati je ravno tako, ko ga zgubiti, in presanjano življenje ravno tako, ko zgubljena sreča.

Zgled imamo v stranki neutrudnih potujčevalcev, ki nas od dne do dne spodkopavajo, dasi jih puščamo na miru, kot umazane žabe v vodi. „Kdor hoče kaj imeti, se mora ganiti.“ — Že več let je, kar večina prebivalcev gorenje soške doline želi, da bi uradnik vsaj plačilne liste v domačem jeziku razpošiljale. Trnovski župan s svojim tajnikom sta sama od sebe pred dvema letoma davkarskega uradnika Š. prosila, da jim davkarija vse v slovenskem jeziku pošlje, ker v tem jeziku vse laže razumejo. Pa dosedaj se nič ni zgodilo. Še plačilnih listov, ki so za vse tri deželne jezike tiskani, noče uradnika rabiti po želji prebivalcev. Rad bi pa vedel, ako bi želelo ljudstvo vse v italijanskem jeziku imeti, ako bi bili uradniki tudi tako slepi in gluhi! V tem zmislu je bil tudi župan R — z Žage — prisiljen, obrniti se na višjo oblast, da se c. kr. davkariji v Bovcu zaukaže Žagarjem pošiljati vse plačilne liste v domačem jeziku. Kakó se bo pa davkarija gledé na to obnašala, bo kazala prihodnjost.

Ta da si ravno majhni in le začasni vspeh gospoda župana je hvale vreden, in želimo tudi, da ostane g. župan gledé na pravične terjatve stanovit. Kakó se poganjajo pa v Bovcu*) za narodne pravice?

Iz Bovca, 8. jnn. Kako nekateri, ki jim je še slovenska ortografija domačih imen trn v očeh, Bovčane napravljajo in navdušujejo za nemščino, kaže med drugim ta dogodba. — Dne 20. aprila dobi občinski urad od tukajšnje davkarije en spis v slovenskem jeziku. Ko pride to zakotnemu pisarju A. C.... na znanje, priteče v uradnico in zaukaže, kot pooblaščenec županov, ki je šel v Gorico, tajniku pisati pritožbo na finančno direkcijo v Trst, katero je tretji odbornik Franc Strausgittl podpisal.

Kako more srenjski svetovalec nižje vrste A. C.... vtikati se v stvari, katere pripadajo le županu, in zakaj je to pritožbo Strausgittl podpisal, ker istega dne je bil gosp. župan doma, in je tudi podpisal vse druge spise!

Na drugi strani prašam pa gospoda župana J. tudi kot deželnega poslanca, zakaj je tako tih nasproti temu nerednemu postopanju, ker mora dobro vedeti, da srenja želi samo v slovenskem jeziku vse imeti ter potrebuje v domačih zadevah le tega jezika **) Naj tudi enkrat pové namen svoje nesamostalne politike! Zatorej prosim na odgovor.

Dostavek uredništva. Iz drugega dopisa, ki je v naših rokah, posnemljemo, da se je imenovani g. A. C.... silno raztogotil, ko je došel od davkarije slovensk spis na bovška županijo. Njegova jeza je v-gajala še drugemu gospodu, ki neki v Bovcu vse vodi, in takó je g. A. C.... kar diktiral tajniku bovške županije pritožbo na finančno direkcijo, z razlogom, da bovška občina občuje z davkarijo vedno v nemškem jeziku, in da se tedaj spodobi na nemško

*) G. dopisnik nam ne pové, zakaj stavlja to prašanje. Po naključji smo ob istem času dobili iz Bovca pojasnila na isto strani. U.

**) Kdor je slep, ali druge namena ima, gotovo misli drugače. Pis.

pisane vloge tudi nemški odgovarjati bovški županiji. To pritožbo je potem g. F. Strausgittl podpisal, g. C.... pa se se je neki na trgu javno bahal, da je davkarskega uradnika g. Š. vendar enkrat vjel.

G. župana so na to opominjali od več strani, da naj protestuje proti takemu postopanju in proti zlorabi uradne oblasti. Ali on se ni ganil.

Take so tedaj stvari, takó se ravna z občinarji! Potem pa trobijo po svetu, da naše ljudstvo hrepeni po nemščini! In isto ljudstvo se bije ob času občinskih in drugih volitev samo po obrazu, ko izroča takim zastopnikom svoje glasove in svoje zaupanje! Ubogi rodoljubi se horé in poté, da bi ljudstvu priborovali vgodniših pogojev za samostojen razvoj; zaslepljenost drugih domačinov pa od zadej prej in poslej vse pokazi!

Gradno, 20. junija. Imeli smo tukaj dne 17. t. m. popoldne nenavdno slovesen pokop. Izročili smo materi zemlji truplo ranj. gosp. Jožefa Rotar-ja, nekdanjega vikarja Gradenskega, ki je bival zadnja leta, leta pokoja in bolezní, pri svojem vnuuku, vis. č. g. župniku v Slovrencu. Ker je želel počivati pri svojih nekdanjih ovčicah, napravili so mu Gradenski občinarji „žerih“ (zidan grob) v mrtvaški kapelici in ga slovesno tje prenesli.

Udeležilo se je sprevoja pet duhovnikov, na čelu vis. č. g. župnik iz Biljane, trije župani: Biljanski, Kojsko-Smartenski in Dolenjski, nekaj odličnih veljakov in mnogo družega ljudstva. Hvala jim!

Ranj. g. Jožef Rotar je bil star čez 77 let, mašnik čez 43 let, vikarij v Gradnem celih 28. let — do pokojnine. Bil je silno močan; zato se ni bal težavnosti tukajšnje službe. Ljudstvo ga je rado imelo, ker je ne le duše, ampak tudi telesa zdraviti znal. Ljubil je veselje, odkritosrčnost, ponižnost, radodarnost in slovenski narod. Naj v miru počiva!

V Dolenjem Logatci veselica 10. julija. Mnogo rodoljubov se je zbralo 26. maja na Rakeku. Iz razposlane „okrožnice“ posnamemo te stavke:

„Zborovalci so se soglasno domenili: notranjska društva in pevci, na čelu jim ta pot spodenje-logaško nar. društvo, osnujejo naj na slavo prvega občnega puznika slovenskih apostolov sv. Cirila in Metoda v prid matič Jurčič-evega spomenika velik naroden praznik se službo božjo dopoldne in popoldne z javno tombolo ter ljudsko veselico.

O svetosti teh dveh namenov in preveliki važnosti celega podjetja za narodno našo stvar sploh je gotovo vsak med nami popolno prepričan! Izprožila se je tudi izvirna misel, da se, ako je naše notranjsko delo uspešno in dobi posnemovalcev po ljubi Sloveniji, naprosi sl. odbor za Jurčič-ev spomenik, naj doda nabranim novcem še četrti namen, da naloži primeren kapital za „Jurčič-evo ustanovo“, iz katere obresti se vsako leto po razpisovanji honoruje kakšno literarno delo....

Dalje se je sklenilo, da se veselica izvrši v Dolenjem Logatci; tam se je te dni konstitoval izvrševalni odbor: gosp. Ignacij Gruntar, c. k. notar, vo-dja; Ivan Resman, tajnik; Adolf Mulley, župan, blagajnik Fran Arko, dekoratér in Adalbert Ribnikar, nadučitelj, ki ima v rokah pevske zadeve.

Dan veselice bodi 10. dan julija t. l., ako ga kaj posebno imenitnega ne prepreči.

Iz Ljubljane 20. junija. (Izv. dop.) (K r a n j s k í deželni zbor.) Dolgo uže preje, predno je bil državni zbor tako iznenada zaključen, ko so naši zastopniki bivali še v Beči, bil je razgovor pri nas po vseh krogih: kaj bode z našim deželnim zborom, kaj namerja vlada storiti, je li bode ukrenila jedino pravo ter razpustila ga, ali ga bode sklicala še v zdanji sestavi, in, kako bodo v posedujem slučaji postopali naši deželnozborni poslanci. Naš deželni zbor ima tako zvano „liberalno“ večino, sestojéčo ali iz najstrastnejših sovražnikov narodne stranke in sploh slovenske stvari, ali pa iz takih naših „nasprotnikov“, ki sami na sebi niso prav nič nevarni, prav nedolžni so, ki so pa popolnem v krepiljih Dežmanov et consortium, — vstanejo, kadar jim ti namignejo, in obsede, če vidijo, da ne vstajejo njih bogovi. Sicer je mogoče, da bi v kranjskem deželnem zboru gospodovala „liberalna“, da je krajaerska stranka, kateri je uže dostikrat naš nemški uradni list svetoval, naj bi se vendar zavila v plašč oskromnosti in ne zahtevala, da bi gospodovala nad 95% slovenskega prebivalstva kranjskega — ali zadnje volitve so se še vršile pod žalega spomina Auerspergovu vlado, ki je na nas slovenske volilce tako pritiskala s svojimi organi, da tedaj pri nas skoraj nič ni bilo bolje nego li je. zdaj v Bolgarski pod Battenberga absolutistično vlado. Zato je narodna manjšina zbornična svečano izjavila dala od sebe, da ona smatra ta zbor vsled notarsko dokazano nepravilnih volitev nelegalnim.

To očitanje je silno važno, in ker je istinito, storila bi narodna manjšina pametno in prav umestno bi bilo, da je po onej svečani izjavi zapustila zbor-

nico. To bi bil protipritisek na vlado. Ali ona ni tega storila, in to je bila po mojem mnenju velika napaka, ki bo imela — če vse ne moti — še le letos morebiti neljube posledice.

Kranjsko je zapustil deželni glavar povse glasoviti Kaltenegger. On je tudi deželni poslanec in svojega mandata ni še odložil. Dasi je zdaj tudi trgovinska zbornica v narodnih rokah, vendar se ni nadejati, da bi njena nemčurška dva zastopnika odložila preje svojih mandata, predne da po zakonu ugotovijo izstopiti iz zbornice in to bo tedaj, ko mine zbornice zakonodajna doba, — ostane tedaj razmera v našem zboru prav stara, in ako se deželni zbor letos skliče, bo imel ist obraz, kakoršnega je imel pri zadnjem zasedanju vlani, ko je poslanec Klun v imeni narodne manjšine izjavil v zadnji seji, da se z nemškutarji v tej sestavi v zbornici ne bodo več videli. O tem se je dolgo časa po Ljubljani govorilo, in noben človek ni dvojil, da se je zgodila ta izjava v imeni narodne manjšine zbornične, in da ta izjava pomenja to, da narodni poslanci ne pridejo toliko časa v zbor, dokler se razmera glasov v njem naravno ne popravi.

Sicer so pa tudi razmere med obema strankama tako napete, kakor uže dolgo niso bile; naša stranka ni tega kriva, ona je v očeh nekaterih energičnih mož še prepustljiva, takoj je pripravljena podati roko v spravo, če tudi bi morala znati iz vlastnega izkustva, da se jej nasprotna stranka le posmehuje — vide „kompromis“ glede podpredsednika v našo kupčijsko zbornico. Kaj sledi iz navedenega? Da z našimi nasprotniki ni mogoče paktirati, da se ima preko njih iti — na dnevni red. Dalje sledi iz tega, da vlada, naj premissija na desno ali levo, mora razpustiti še pred letošnjim zasedanjem kranjski deželni zbor — se ve da le potem, če so naši slovenski poslanci še tistega mnenja, katero so tudi po novinah razglašili, namreč, da v nelegalni deželni zbor se ne vrnejo več. Dasi se pri nas tudi v krogih slovenskih poslancev čudni glasovi raznašajo, vendar dosle še nobeden ne dvomi, da bodo naši zastopniki ostali mož beseda in da bodo zdaj z vsem svojim vplivom pritisnili na vlado, da razpusti v kratkem deželni zbor naš. V tem vprašanju nekatere kroge vznemirja tudi to, ker o njem konsekventno molči glavni organ slovenske stranke. Popustljivost proti vladi bila bi zdaj skrajno kaznjiva, kajti vlade sveta dolžnost je, da se tudi glede nas Slovencev ravna po prestolnem govoru zadnjem in po novembarski avtonomistični adresi.

Za razpust našega deželnega zbora pa govori še drug razlog. Kranjska nima deželnega glavarja, in vlada ga tudi iz večine imenovati ne more, ker bi s tem sankcionirala obstoječe položnje v kranjskem deželnem zboru, tega pa slovenski narod vendar ni zaslužil s tem, ker je podpiral vlado; tudi iz manjšine vlada ne more vzeti glavarja, ker to bi bilo protustavno, saj pa smo tedaj strogo ustavni, akoprām imamo precedens v tem oziru na razpolaganje. Jediní pot iz tega labirinta kaže vladi tako, da razpiše nove volitve*) za deželni zbor. Naša skrb pa bo potem za vse drugo. Vsako drugačno ponujano rešitev tega za nas tudi važnega vprašanja morajo pa naši poslanci odbiti z odločnim: non possumus!

V Belgradu, 17. junija. (Izv. dop.) (Srbija — kraljevina.) Kdo bi si bil mogel misliti pred 5 leti po velikem porazu našega naroda na Djuniskem visu in na Deligradu, da je mogoče dobiti nezavisnost, kamoli kraljevino. To je bil poraz vsega naroda, kajti vojske nimamo. Boril se je ves narod od 17letnega mladiča do 60letnega starca. In danes? Danes pripravlja se narod, da skliče mladega vitezjunaka kneza Milana Obrenoviča IV za svojega kralja. Kedaj? Na knežev dan, 10. avgusta po st. kal. Kakor vam je poznano, popotuje sedaj naš knez po dvorih velikih sil (vlasti) nekadanjih saveznikov treh „careva“, da se spolni forma. Kakor je podignem knez rumunski za „kralja rumunskega“ a ne za „kralja vseh Rumunov“, tako bo de iz poznatih razlogov podignem za „kralja srpskega“ a ne za „kralja vseh Srbov“.

Kje in kedaj bo venčanje (kronanje), to se za sedaj še ne vé. Brž ko ne, bo v manastiru (samostanu) Žiči v okrožji Cačanskem na bregu derečnega Ibra. Tukaj so bili venčani vsi (7) kralji srbski. Še malo časa, pa se bo uresničilo to, kar smo pred nekoliko leti v sladkem spanju gledali, ali misliti si ni upali nismo.

Politični pregled.

Na Českem je volilno gibanje za volitve v trgovinske zbornice vrlo živahno. V obrtškem odseku prej ko ne zmagajo Čehi; trudijo se, da bi zmagali tudi v trgovinskem. Judje se nagibljejo na češko stran. Nemci hujskajo jude, da bi njih glasove odtegnili Čehom.

*) Včeraj smo brali, da vlada zares tudi misli na razpust in na nove volitve. Ured.

Hrvatski sabor je pričel v ponedeljek zadnje zasedanje saborske periode 1878—81. Sabor se naglo sklone, ker mu je obravnavati samo novelo volitvenega reda. „Obzor“ pravi da še noben sabor ni tako neznatno deloval, kot ta poslednji.

V Ptuj je prišlo zadnje saboto graško „nemško društvo“, katero je pokazalo po svojih kričavih, da Nemcem ni nikakor mar za pravice drugih avstrijskih narodov. Nemško, nemško in zopet nemško! — so naglašali.

Dalje hujske postaja tudi studentovsko življenje v Avstriji. Nemški burši provokujejo in dražijo, kjer in kolikor morejo, slovanske dijake; židovski listi pa črnijo potem slovanske študente.

Na Italijanskem je med 30 milijoni prebivalcev samo 670.000 volilcev. Prej so bili levičarji za občo volilno pravico, zdaj ko gre za preuredbo volilne pravice, pa nočejo glasovati za njo. Pravijo, da je prebivalstvo preklerikalno! Levičarji so v bistvu enaki drugod in pri nas, kedar je treba pomagati ljudstvu.

Grško-turška cesijska pogodba je že ratifikovana. Turčija ima zdaj v 3 tednih odstopiti najprej Arto.

Bolgare je toplo zagovarjal poslanec Labouchère v angleški spodnji zbornici — proti knezu Battenbergu. On se zanaša tudi na podporo Gladstone-ovo, ki je bil od začetka pravičen prijatelj balkanskim Slovanom. Ko bi dozdani knez bolgarski odstopil, ponujata se za kneza bavarski princ Arnulf in princ Valdemar, ruske carinje brat. Narodna stranka pa si želi kneza Bogoridesa, ker po njem upa doseči združenje z Rumelijo.

Na Španjsko se neki preseli z Ruskega kakih 60.000 judov. Španjski kralj je menda rekel, da naj le pridejo judje, ker v Španiji je njih domovina. Draga ljudstva Španjcem ne bodo zavidela take pridobitve!

Turčiji grozi Haymerle, da pokliče našega poročnika domu, ako ostane ona trmasta gledé na železnice.

Nemški državni zbor je bil zaključen 15. t. m. Bismarcku ni šlo vse po godu v tem zboru. Hambursko mesto pa je priključil carjevinskemu krogu. Velika pridobitev.

Nemški cesar je imenoval Puttkammerja za notranjega, Gossler-ja pa za nauč. ministra. Bismarck je dobil odpust, da se ozdravi; namestoval ga bo Bötticher.

Zanesljivo oznanilo o romanji v Rim.

Ko je poslednjič vse vravnano zaradi potovanja v Rim, daje se slovenskim romarjem to le na znanje.

Posebni železnični vlak, ki vozi samo romarje za Rim in jih ima sprejeti tudi iz slovenskih krajev, pride 27. t. m. (ponedeljek) okoli 4. uri popoldne v Ljubljano, gre le malo pomudivši se dalje v Trst, od koder se romarji s posebnim parobrodom odpeljejo v Iakin (Ankono), in 28. zvečer dospeljo v Rim.

Potniki se sprejemajo v Mariboru, na Zidanem mostu, v Ljubljani in v Trstu; na drugih postajah se vlak nikjer ne bo nič ustavljal. Cena je za celi pot od Ljubljane do Rima in nazaj v Ljubljano v III. razredu malo čez 30 goldinarjev, v II. razr. 48. gld. Ker ta vlak sprejema le samo romarje, višjih in nižjih stanov z njihovimi vodji vred. znajo se v njem potniki brezskrbno tudi III. razreda poslužiti, v kterem je po Laškem drugač morebiti manj primerno potovati.

Kranjski romarji se torej 27. junija popoldne o pravem času (raji prej kot prepozno) znajdejo na Ljubljanskem kolodvoru. Kteri so se oglasili dozdaj pri meni, so že naznanjeni dotičnemu upravljajočemu odboru na Dunaji in ta skrbi, kolikor le mogoče, da se bo vstrezalo potnikom gledé vožnje, hrane in sprejetja v Rimu, ter se olajšajo vse s potovanjem sklenene težave in neprijetnosti, zlasti ker večina romarjev ne razumeva laškega jezika. Povrnivši se iz Rima bodo obiskali romarji tudi sloveča božja pota v Asisi in Loreti in utegnejo okolo 8. julija spet doma biti.

Kdor bi se še hotel vdeležiti tega tolikanj prapravnega in imenitnega potovanja, ki primeroma le malo stane in je ravno zdaj silno ugodno in pripravno, naj to prijavi do petka (23. t. m.) ali meni, ali neposrednje gosp. dr. J. P. Jordanu, Weihburggasse št. 21 na Dunaju.

Železnična cena je znižana le samo za ta vlak.

Druga prilika za Rimsko potovanje je v drušnji s Hrvati čez Reko, od koder parobrod odrine 28. junija jutraj ob sedmih, ali pa po suhem 22. junija o polutreh jutraj iz Ljubljane čez Gorico in Benedke. — Dotične izkaznice (Legitimationskarten) dobivajo se pri meni.

Sploh se more pa tudi potovati z okrožnimi listki (Rundreisebillet), ki jih je tudi v Ljubljani dobiti, ako se kdo zanje vsaj 2 dni poprej oglasi na železnici.

V Ljubljani, 19. junja 1881.

(Iz „Sl“)

Dr. A. Jarc,
predsednik kat. družbe.

Čehov in Poljakov pride v nedeljo 300—400 v Trst in odpotujejo proti Rimu drugi dan na Lloydovem parobrodu. Lepo število Slovencev iz vseh dežel, tudi z Primorskega pojde z njimi. (Kolikor dozdaj vemo, pojde z Goriškega 6—7 duhovnov.) V Trstu pride gotovo mnogo Slovencev na kolodvor pozdravit severne brate.

V Rimu se združijo deputacije vseh dežel v en sam osrednji odbor in bo za časa slavnosti zboroval v palači Alfieri, kjer je kardinal Borromeo za ta čas prepustil romarjem svoje velike in krasne sobane. Uredništva vseh slovanskih časnikov so naprosena, pošiljati od 25. jun. do 3. jul. po 1 številko kardinalu „Borromeo v palači Alfieri“, da izvedo romarji, katerih središče bo v tej palači, v lastnem jeziku, kaj se doma ta čas godi. Pisma in telegrami naj se odpošiljajo romarjem pod istim naslovom.

Domače stvari.

Goriška čitalnica s svojo podružnico bo obhajala praznik slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda v nedeljo, dne 3. julija takó-le.

Udje se zberó v nedeljo jutraj ob 9. uri v čitalničnih prostorih ter odidejo z društveno zastavo k slovesni sv. maši na Kostanjevico, pri kateri se bode pela maša, katero je zložil oče Peter Knežević, dopolnil pa g. Kuhač.

Popoldne ob 3 bode pa iz čitalničnih prostorov izlet v Solkan, kjer se bode vršila domača zabava z narodnim petjem.

Kdor se hoče izleta vdeležiti, naj pride isti dan najkasneje do 3. ure v čitalnico, od koder odrinejo vozovi.

Dotično povabilo dobó udje čitalnice in podružnice ob svojem času.

K tej svečanosti se vabijo vljudno vsi slovenski rodoljubi. Naj bi došli mnogi rodoljubi tudi iz okolice v mesto, ker svečanost bo veličastna na Kostanjevici. Mašo, ki se bo pela, je priredil imenovani dalmat. frančiškan 1725. Senjski liturgiji. G. Kuhač ji je vložil dve staroslovenski pesmi. Ena teh dveh je neki zložena in uglasbena od sv. Cirila okoli l. 860., druga pa je delo sv. Adalberta okoli l. 995. Prva ima zdaj staroslovenski, druga pa staropoljski tekst. Poleg je še pesen: „V slava sv. Apostola Cirila i Metoda“, zlož. od Med. Pučiča, uglasb. od opata Liszt a. Svečanost tedaj Slovence sama na sebi vabi na obilo vdeležitev. Izlet bo gotovo tudi primeren in lep. Povodov dovolj, da kot pravi Slovani posvetino isti dan velikima apostoloma našima in v duhu z našimi rimskimi romarji svoje veselje izrazimo.

Veteranci iz Gorice, Stračič in Podgore so vabljani na zborovanje, ki bo 26. t. m. ob 10. uri v restavraciji „Evropa“. Posvetovato in sklepalo se bo o snovanju podpornega društva vsaj in najprej za kraj Gorico. Ako pristopi 350—400 udov, bo s tem društvo ustanovljeno. Predsedništvo se je tudi vpisalo. Vstopnina znaša 50 kr. plačevalo se bo po 5 kr. vsak teden. Udje dobé podporo, ako zbolé, ali ako niso več za delo, in ako bolnike tare dolga bolezen. Dobivali bodo po najmanj po 15, pa tudi po 20, 25, 30, 40 in tudi 50 kr. na dan, kakor bo kdo že dolgo let pri društvu, in kakoršna je potreba pomoči.

Kakor se vidi, veteransko društvo se hoče dobro utrditi in takó svoj pravi namen doseči.

Povedati je tudi, da se osaujejo tudi podporné podružnice po Furlaniji in po slovenskih krajih, ker predsedništvu je na srci, da se društvo prek in prek enako dobro utrdi.

Tombola v Gorici na Travniku bo, kakor vsako leto, 29. t. m., sv. Petra dan na korist zapuščenih otrok Činkvina zneso 100 in tombola 200 gl. Lističi (kartele) se dobivajo po 20 kr., na Travniku tudi zadnjega dne do zadnje ure.

Kresove smo videli goreti sinoči tudi po gričih goriške okolice, zlasti velike pa v trnovskem gozdu.

Deputacija tržaških delavskih društev bila je šla na Dunaj pred cesarja in pred grofa Taaffeja. Pritoževali so se, da ne dobivajo ne slovanski, ne nemški delavci zasluzka v Trstu, ker vabijo lahoni v Trst rajši delavce z Italijanskega. Bili so tudi pri ministrih Dunajevskem in Pinotu. Deputacija je bila povsod milostljivo sprejeta, in obljubilo se jim je, pomagati, kjer je kaj napučenega. Deputacija je tudi povedala, da vlada je slabo podyčena o tržaških raz-

merah, ker dotični uradi ji pošiljajo kriva poročila. Zarad tega pa trpi Avstrija sama, ker se goji v Trstu njej neprijazen duh.

Franjo Krežma, 19 let stari hrvaški umetnik na goslih, umrl je 16. t. m. v Frankfurtu. Bil je v tem mestu ravno na gostovanju z glasovito berlinsko Billsejevo godbo kot nje koncertni mojster. Poznan je tudi Slovencem. Hrvaška in Slovani so zgubili z njim velikega umetelnika, čegar slava bi bila vtegnila prosluti po vsem izobraženem svetu.

„Edinost“ se spominja, da imamo zdaj svete čase; iz zgolj ljubezni opominja v zadnji številki „Soto“, naj izpraša svojo vest. Ker je najprej „St. Narodu“ naložila blizu enako nalogo, naj opravi on prvi očitno spoved in svojo pokoro; potem pride pregrešna „Soča“ na vrsto. Do today pa bodi ji osoda milostljiva!

Redila naših otrok.

Spisal dr. Wilhelm, dosluženi sekundarni zdravnik obče bolnišnice dunajske.

Še le zdaj začinjajo zdravniška društva avstrijska javno zdravstvenost obravnavati kot samostojno znanost v svojem krogu, in še pred kratkim ni imel naš slavni medicinski oddelek na veliki šoli ne stolice ne učne moči za javni nauk o zdravju. In ta nauk je še le pri začetku; obravnava se enostransko in nepopolno.

Država, ki osnuje tako stolico in pošlje svoje zastopnike v zdravniška društva, da te navdušujejo množico zdravnikov za higijenske stadije, spolni s tem svojo dolžnost. Naša naloga pa bi bila, javne nauke o zdravju poštovati med naše skupne dobrote zarad humanskih načel. Pač imamo reševati velika prasanja: prasanje o pitni vodi, desinfekcijo, kanalizovanje, zdravo ohranjenje našega telesa in obvarovanje pred nalezljivimi boleznimi.

A z najimunitivnejšim prasanjem: „kateri namestni pomoček priporoča veda, kot najracionalniši za materno mleko v velikem mestu, kjer tisočere matere ne morejo dati svojim dojenčkom nikake hrane, kjer so dojile večinoma pokažene moralno in telesno?“ s tem najnavadnejšim izmed vseh prasanj se ni bavilo ne zdravniško društvo ne zdravstveno svetovanje. Ne nameravam pa presojevati vseh dozadaj uporabljenih otroških redil in enega kot najizrednejšega povzdigniti. Tak pomoček naj bi najvišji sanitatni svet kot od države zato poklican potrdil in pripoznal in podpiral kot najboljši. Ali države prepuščajo najimunitivnejša prasanja privatnim spekulacijam in veliko občinstvo mora samo zaslediti najboljši, potem ko se je dalo tisočkrat ogoljufati.

Le preznano je, da dojenči velikih mest preštevilo pomirajo, in sicer zarad tega, 1) ker so poddedovali od staršev boleznim ali pa so zarad tega podvrženi boleznim, 2) in zlasti ker jih pravilno ne rede.

Beseda „otrok na maternih prsih“ glasi se sicer poetično, ali temu sledé pogostoma prozaične stvari: tuberkuloza in žovost, katere skrčijo rodove, na desetine. K temu je prištevati, da dojlilke se preiskujejo, matere pa nikoli, in da se sanitarno pomenljivo prasanje prepušča do cela neskušnim ljudem.

Pisec teh vrst imel je v šestih letih svojega službovanja v obči bolnišnici priliko, prepričati se z anamnestičnimi podatki o tem, kar je tukaj rečenega. Matere, katere so imele notorično pljučno tuberkulozo, so dojile vsako leto po enega otroka, in pogostoma so s tem otrokom zasadile poznejše bolehanje.

Še pred 10 leti nismo imeli nadomestila za materno mleko, najboljši in najimunitivnejši otroški zdravnik morali so materno ali dojlilčno mleko šteti med najboljša redila; kajti drugega niso imeli. Fiziologi so že dolgo pečali se z nadomestilom maternega mleka; ali prasanja niso mogli rešiti tehnično. Napravljali so tablice o vsebini drugih mlek, in dobro so vedeli, koliko sirine ima osličje mleko manj kot žensko. Tudi krvje mleko se ne dá preurediti vselej v žensko mleko z dodatkom mlečnega sladkorja in vode; kajti imeti bi morali zato vselej pravo krvje mleko, kar pa ni vselej tako, kakor spričuje galaktometer.

Okoli 70. leta nastopi v Švici kemik, z imenom Nestlé, s svojo iznajdbo mlečnega prahu. Razširil se je kmalu, prvo v Franciji, potem v Nemčiji, Angliji in celo v Ameriki in naposled v Avstriji. Ker se pečem že več let z omrtvico otrok in dojenčev bil sem že takrat pozoren na ta redilni pomoček.

Nikakor ne nameravam kemika Nestléja ali njegov preparat povzdignovati s pohvalnim spisom; kajti izdelek, čegar genialno tehnično iznajdbo občudujejo kemiki kakor Baral v Parizu in Monod, izdelek, ki ga rabijo in toplo priporočajo, odkar je iznajden, skoro vsi imenitni kliniki evropski, ne potrebuje hvalisanja. Nestléjev otroški prah, ki se je izredno priljubil, je že zdaj kulturnega pomena. V Avstriji, kjer kričajo žepe pol-

nijo, in kjer je potrebno nadomestilo maternega mleka, so se nezaupno kazali mlečnemu prahu, dokler nista izdelka toplo priporočila Niemeyer in Seitz v svoji medicinski knjigi; neustopnosti zdravniške je bilo s tem konec, in vsi javni otroški zavodi kakor privatni zdravniki spoznavajo, da se je rešilo imenitno sanitarno prasanje z iznajdbo Nestléjevega otroškega prahu, najracionalniši živež slabotnim dojenčkom, kateri nimajo maternega mleka.

O kemični napravi posnamem nekoliko zanimivih podatkov iz razprave skrivnega medicinskega svetovalca Lebert-a, z naslovom: „Mleko in Henrik Nestléjev mlečni prah.“ Lebert pozna iz lastnega ogledovanja velikansko fabriko Nestléjevega izdelka v fabriki Vevey-ski, in beremo o tem na strani 24. imenovane razprave, kjer govori o napravi mlečnega prahu: Velika, velika množica mleka je vsak dan porabljenega za otroški prah, prihaja sveže iz mlekarij Veveyske okolice, ki pripadajo fabriki. Mleko se natanko prečišče, potem izlije v posode, ki se grejejo s parom; mleko izpuhti v brezračnem prostoru ob gorkoti 40 do 50 stopinj, in ostaneje razun kondenzacije mleka lastnosti nespremenjene. Kruh se napravi iz najboljši pšenične moke po posebni metodi, ki mu ohrani gnillec obsezajoče vsebine, takó da se porablja za kruh iz moke polne vlečeca. Ker pa se rabi za najfinejšo moko samo kruhova skorja, se s tem obilost gojičeva še pomnoži.

Izredno fina zmes mlečnega prahu in z gojičcem bogato preskrbljene pšenične moke polajšuje prebavljivost tega izdelka, ki ima toliko redilnih snovi. Nestlé svetuje soglasno z mojo skušnjo naslednje razdelbo: 20 gramov mlečnega prahu s 100 grammi vode dajo mleko prijetnega okusa in dobre sestave. Daja se dojenču v steklenico vselej frišno pripravljeno, s telesno gorkoto (37 stopinj Cels). Ta zmes zadostuje 1 do 2 mesečnemu otroku. Otrokom od 3 do 4 mesecev daja se 30 gramov moke na 100 gramov vode in otrokom od 5 do 6 mesecev 2 taki jedi, starejim tri vsakdan. Se ve da absolutnega pravila ni, in treba se je ravnati po teku otrok in prebavljivosti glede na razdelbo in ponovitev teh jedi. V Vevey-u združujejo pogostoma matere mlečni prah, kakor jih same redé, ako nimajo veliko mleka in so prisiljene, večino dneva porabiti za svoja opravila.

Ako nima mati mleka, je mlečni prah v veliki meri najboljša, izključna hrana dojenčeva v prvih mesecih življenja. Tudi ga imajo po mnogih evropskih mestih in oddaljenih svetovnih krajih že zdaj rajši kot kravje ali dojlilčno mleko, in zarad nizke cene kupujejo ga lahko vsi stanovi, tedaj ne samo prav dobro, ampak tudi ceno hrano za dojenca.

Mlečni prah, ko stori zlasti dojlilke nepotrebne, ima še to prednost, da mati, ki ne goji sama ali le malo otroka, ga pa vtegne drugače s potrebnim preskrbljevati, kakor da je otrok snažen, na dobrem zraku, da ga čuje v spanji, in da ne pride v dotiko z bolnimi otroci, da ne kriči po več ur, da se ne premrazi itd. Taka izreza se le pregostoma zauemarja, kedar je otrok izroččen drugim rokam, in tako se zgodi, da otroci, ki že takó pomirajo v prvih mesecih, še v večem številu jemljejo konec.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

G. X. v Ljubljani. Hvala lepa! Dobro došli! Bodite brez skrbi na vsako stran.

Dunajska borza.

	24 junija.
Enotni drž. dolg v bankovcih	76 gl. 80 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77 " 55 "
Zlata renta	93 " 95 "
1860 drž. posojilo	132 " 50 "
Akcije narodne banke	823 " — "
Kreditne akcije	354 " 20 "
London	117 " — "
Srebro	— " — "
Napol.	9 " 28 "
C. kr. cekini	5 " 52 "
Državne marke	57 " 05 "

STAROSLAVNE ČUDOVITE KAPLJICE SV. ANTONA PADOVANSKEGA.

Po besedah sv. evangelija „pojdit učiti ljudstvo in zdraviti bolnike“ navdihnili je očeta Filipa iz frančiškanskega reda v trinajstem stoletju srečna misel, da je iz zdravilnih rastlin nabranih v jutrovnih deželah zložil preslavne te kapljice.

Potem ko je ozdravil uže na tisoče ljudi in neskončnemu številu oseb pomagal, da so živele po sto let in čez, samo ker so uživale te kapljice, objavil je, iz česa da obstojé posvetivši jih sv. Antonu Padovanskemu „čudodelniku.“

Po priprosto in naravno zdravilo je prava dobrodejna pomoč in ni treba mnogih besedi, da se dokaže njihova čudovita moč. Če se le rabijo nekoliko dni, olajšajo in preženejo prav kmalu najtrudovratnejše želodečne bolezni. Prav izvrstno vstre-

zajo zoper hemorojde, proti boleznim na jetrih in na vranici, proti črvesnim boleznim in proti glistam, pri ženskih mesečnih nadležnostih, zoper beli tok, božjast, zoper srcepok ter čistijo pokvarjeno kri. One ne preganjajo samo omenjenih bolezni, ampak nas obvarujejo tudi pred vsako boleznijo.

KAKO SE RABIJO:

Kot preservaivni pripomoček jemlje se po 20 do 30 kapljic na sladkorju zjutraj in zvečer; otrokom se daje pol toliko; pri zgorej imenovanih boleznih pa po eno žličko zjutraj in eno zvečer in če so boleznitrdovra ne, vsake tri ure eno žličko; otrokom se daje vselej pol toliko in detetom po 5 do 10 kapljic 2 krat na dan.

Prodejejo se v vseh glavnih lekarnicah na svetu; za naročbe in pošiljatve pa edino v lekarnici CRISTOFOLLETTI V GORICI.

Ena steklenica stane 30 novcev.

Št. 532/o s. sv.

Razpis službe

za izpraznjeno nadučiteljsko službo I. plačilne vrste na štirirazredni ljudski šoli v Sežani, za eno učiteljsko službo I. plačilne vrste in za eno učiteljsko službo II. plačilne vrste v tem šolskem okraji, vse z dohodki po deželni postavi od 4. marca 1879.

Prosilci naj vložé svoje postavno dokumentovane prošnje po predpisanem potu v 4 tednih po prvem razglasu v „Osservatore triestino“ pri c. kr. okr. šolskem svetu v Sežani.

Sežana, dne 11. junija 1881.

Predsednik
BOSIZIO.

Na podlogi razsodbe v. c. k. dež. zdravniškega sveta od v. c. k. namestništva dovoljena

Marijaceljske kaplje za želodec

izvrsten pripomoček zoper vse želodečne bolezni

posebno pa se sponaša pri netečnosti, želodečni slabosti, slabodiščem dihu, kedar človeka napenja, mu kislota podaja, kedar ga grize ali vjeda, pri želodečnem kataru, zgagi ali rezalci, če se nareja pesek ali kaša, pri preobilnosti sliu, zlatenci, pri studu in metanji, glavobolu, prihajajočem od želodca, želodečnem krču, pri zaprtem životu, prenasitenosti bodi z jedmi ali pijačami, pri glistah, vrančnih, jeternih ali hemoroidnih boleznih.

Vsaka steklenica stane s podukom o rabi 35 kr. Glavna zaloga za Gorico pri gospodu lekarničarju A. pl. Gironcoli v Gorici, blizu „treh kron“.

Centralna zaloga za razpošiljanje: Apotheke zum heiligen Schutzengel des Carl Brady, Krennsier. Maehren.

Pozor!

Prevdano podpisana si dovoljuje opozarjati castito duhovščino na svojo dobro preskrbljeno

štacno za umetne cvetice
ulica Raštel št. 27

in se priporoča za napravo vsakovrstnih cerkvenih cvetic po najnižji ceni.

Za prijazno naročbo prosí

s posebnim spoštovanjem

Jozepina Ruziczka.

V Gorici, 21. junija 1881.